

OBRAZLOŽENJE
MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA
U 2013. GODINI

MAKROEKONOMSKO OKRUŽENJE U 2013. GODINI

Silazan trend gospodarske aktivnosti u RH nastavljen je i u 2013. godini već petu godinu zaredom. Prema preliminarnim podacima Državnog zavoda za statistiku, 2013. godina završena je s padom gospodarske aktivnosti od 1,0% u odnosu na 2012., što predstavlja kumulativni pad od čak 11,9% u odnosu na 2008. godinu. Kod industrijske proizvodnje i građevinarstva nastavljena su negativna kretanja na međugodišnjoj razini, promet od trgovine na malo približno je stagnirao, dok je turizam nastavio bilježiti pozitivne rezultate. Nepovoljna kretanja na tržištu rada nastavljena su i tijekom 2013. godine. Prvenstveno uslijed usporavanja rasta cijena energije, tijekom 2013. došlo je do usporavanja prosječne inflacije. Nakon četiri godine znatne kontrakcije manjka na tekućem računu bilance plaćanja, u 2013. godini zabilježen je pozitivan saldo u iznosu od 1,3% BDP-a.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	2011.	2012.	2013.
Bruto domaći proizvod, % godišnja promjena, realno	-0,2	-1,9	-1,0
Potrošnja kućanstava	0,3	-3,0	-1,0
Državna potrošnja	-1,4	-0,8	0,5
Bruto investicije u fiksni kapital	-3,4	-4,7	-1,0
Izvoz roba i usluga	1,7	0,9	-1,8
Uvoz roba i usluga	2,1	-2,5	-1,7
Indeks potrošačkih cijena, % godišnja promjena	2,3	3,4	2,2
Industrijska proizvodnja, % godišnja promjena (kal.pril. indeksi)	-1,2	-5,6	-2,0
Promet od trgovine na malo, % godišnja promjena, realno (kal.pril. indeksi)	1,0	-4,3	-0,4
Broj noćenja turista, % godišnja promjena	7,0	4,0	3,3
Indeks građevinskih radova, % godišnja promjena (kal.pril. indeksi)	-8,7	-9,7	-4,6
Stopa registrirane nezaposlenosti, prosjek, %	17,8	18,9	20,2
Broj registriranih nezaposlenih, prosjek	305.333	324.323	345.112
Broj zaposlenih, prosjek	1.411.237	1.395.111	1.364.298
Prosječni tečaj HRK/EUR	7,43	7,52	7,57
Prosječni tečaj HRK/USD	5,34	5,85	5,71
Izvoz roba, % godišnja promjena u HRK	9,8	1,6	-6,1
Uvoz roba, % godišnja promjena u HRK	9,7	0,7	-1,9
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, milijuni EUR	-389	-40	564
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, % BDP-a	-0,9	-0,1	1,3
Inozemni dug, milijuni EUR, kraj razdoblja	45.901	44.861	45.631
Inozemni dug, % BDP-a, kraj razdoblja	103,8	102,6	105,3
Međunarodne pričuve HNB-a, milijuni EUR, kraj razdoblja	11.195	11.236	12.908
Ukupni krediti banaka, % godišnja promjena, kraj razdoblja	6,0	-2,4	0,9

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

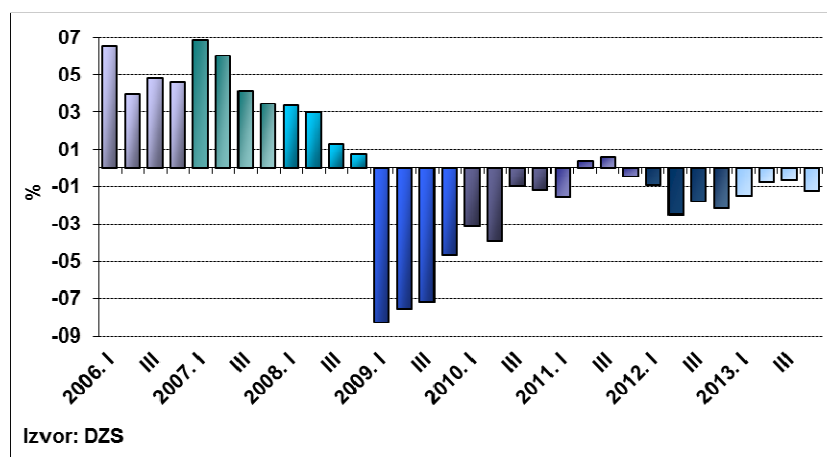
Usporedbu projekcija iz dokumenta „Izmjene i dopune plana državnog proračuna za 2013. godinu“ s ostvarenjima u 2013. karakterizira odstupanje projekcija bruto domaćeg proizvoda pri čemu je očekivan neznatan rast od 0,2%, a zabilježen pad od 1,0%. Ovakvo odstupanje u najvećoj mjeri objašnjava iznimno izraženo nepovoljno odstupanje bruto investicija u fiksni kapital uslijed usporene dinamike investicijskog ciklusa šireg javnog sektora od očekivane, ali i nešto slabije dinamike privatnih investicija. Za potrošnju kućanstava projiciran je pad blago slabiji od ostvarenog pri čemu valja napomenuti kako je projekcija potrošnje kućanstava u

sebi imala ugrađene pozitivne učinke predviđene snažnije investicijske aktivnosti. Rast državne potrošnje projiciran je približno ostvarenju dok nepovoljnije ostvarenje izvoza roba i usluga odražava s jedne strane slabije ostvarenje rasta izvoznih tržišta, a s druge izrazito nepovoljan rezultat izvoza roba s naglaskom na određene djelatnosti, prije svega ostala prijevozna sredstva. Odstupanje uvoza roba i usluga te promjene zaliha u najvećoj su mjeri rezultat prijave navedenih razlika. Inflacija je ostvarena tek neznatno niže od projicirane razine.

1. Realni sektor

U 2013. godini bruto domaći proizvod bio je realno manji za 1,0% u odnosu na 2012. Bruto domaći proizvod u tekućim cijenama iznosio je 328.252 milijuna kuna, što predstavlja stagnaciju u usporedbi s 2012. godinom, dok je rast deflatora bruto domaćeg proizvoda iznosio 0,9%. Sve komponente s rashodne strane bruto domaćeg proizvoda, osim državne potrošnje i potrošnje neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima, zabilježile su realno smanjenje u usporedbi s 2012. godinom. Najveće realno međugodišnje smanjenje ostvario je izvoz roba i usluga (-1,8%), a slijedi uvoz roba i usluga (-1,7%), bruto investicije u fiksni kapital (-1,0%) i potrošnja kućanstava (-1,0%), dok je državna potrošnja u usporedbi s prethodnom godinom bila realno veća za 0,5%, a potrošnja neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima za 1,8%. Najveći doprinos smanjenju domaće potražnje došao je od potrošnje kućanstava (-0,6 postotnih bodova), a slijede doprinosi promijene zaliha (-0,3 postotna boda) i bruto investicija u fiksni kapital (-0,2 postotna boda), koje bilježe neprekidno negativne doprinose još od 2009. godine. Doprinosi državne potrošnje i potrošnje neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima bili su zanemarivi (0,1 i 0,0 postotnih bodova, redom). Negativan doprinos neto inozemne potražnje promjeni bruto domaćeg proizvoda iznosio je -0,1 postotni bod, što je proizašlo iz pozitivnog doprinosa uvoza roba i usluga (0,7 postotna boda) te negativnog doprinosa izvoza (-0,8 postotnih bodova). Obračun bruto domaćeg proizvoda s proizvodne strane pokazuje da je u 2013. godini realno smanjenje bruto dodane vrijednosti iznosilo 0,7%, čemu je najviše pridonijelo međugodišnje smanjenje bruto dodane vrijednosti u prerađivačkoj industriji (-3,7%) i građevinarstvu (-4,3%).

Grafikon 1. Realni rast bruto domaćeg proizvoda

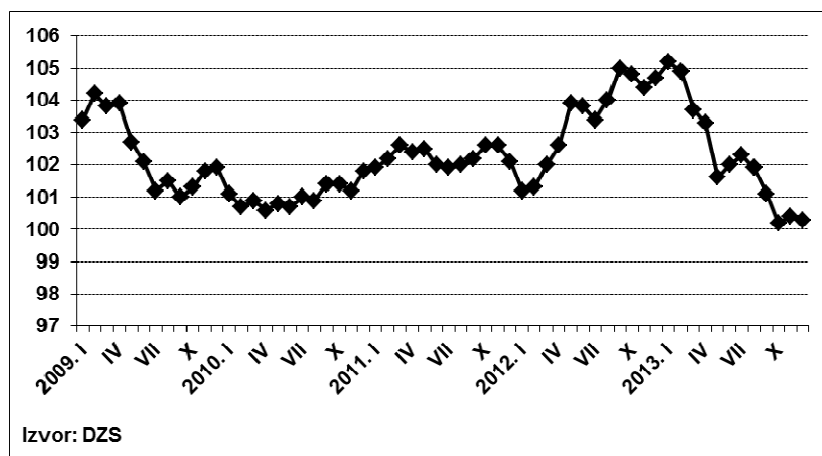
Slaba gospodarska aktivnost tijekom 2013. godine utjecala je na nastavak nepovoljnih kretanja na tržištu rada. Prosječan broj registriranih nezaposlenih u 2013. godini iznosio je 345.112, što je 20.789 osoba ili 6,4% više nego u 2012. godini. Prosječan broj zaposlenih iznosio je 1.364.298 u 2013. godini te je smanjen za 30.818 ili 2,2%, prvenstveno uslijed smanjenja zaposlenosti u trgovini, prerađivačkoj industriji i građevinarstvu. Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je 20,2% u 2013., što predstavlja porast od 1,3

postotna boda. Prema podacima ankete o radnoj snazi, prosječna stopa nezaposlenosti iznosila je 17,1% u 2013. godini, što je 1,3 postotna boda više u usporedbi s 2012. godinom.

Unatoč njihovom nominalnom rastu, tijekom 2013. godine nastavljen je trend realnog smanjenja plaća. Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama zabilježila je nominalni međugodišnji rast od 0,8% u 2013. godini, dok je nominalni rast prosječne neto plaće iznosio 0,7%. Isključivanje utjecaja inflacije ukazuje da je u 2013. godini prosječna bruto plaća na međugodišnjoj razini realno smanjena 1,4%, dok je neto plaća realno smanjena 1,5%. Najviše bruto plaće u 2013. godini zabilježene su kod financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja, dok su najniže bruto plaće zabilježene kod administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti.

Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena usporila je na 2,2% u 2013. godini. Slaba gospodarska aktivnost te odsustvo domaćih troškovnih pritisaka nekoliko posljednjih godina djeluju u smjeru usporavanja inflacije. Nepovoljni uvjeti na tržištu rada rezultirali su smanjenjem nominalnih jediničnih troškova rada u 2013. godini, izračunato uzimajući u obzir podatke ankete o radnoj snazi (ili podatke iz administrativnih izvora). Na usporavanje inflacije tijekom 2013. djelovali su i kratkoročni činitelji, osobito povoljan učinak baznog razdoblja (povezan s povećanjem PDV-a te određenih administrativno reguliranih cijena u prvoj polovici 2012. godine) te pozitivni šok na strani ponude, odnosno pad cijena prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu koji je bio posljedica dobre žetve, a prelio se na smanjenje cijena domaćih prehrambenih proizvoda. Osim toga, povoljni vremenski uvjeti u zemlji (relativno topla zima) djelovali su na godišnji pad cijena voća i povrća. Pojačana konkurencija nakon što su ulaskom RH u EU ukinute preostale zaštitne carine također je potaknula smanjenje cijena prehrane. Osim toga, smanjili su se i inflacijski pritisci sa svjetskog tržišta sirove nafte. Povoljno je na kretanje uvoznih cijena djelovala i aprecijacija prosječnog nominalnog efektivnog tečaja kune.

Grafikon 2. Indeks potrošačkih cijena, međugodišnja promjena

2. Financijski sektor

Kretanje monetarnih i kreditnih agregata u 2013. godini i nadalje je odražavalo izostanak oporavka u realnom sektoru gospodarstva, unatoč iznimno povoljnoj likvidnosti. Neto inozemna aktiva monetarnog sustava povećala se zahvaljujući poboljšanju inozemne pozicije središnje banke, ali i poboljšanju neto inozemne pozicije kreditnih institucija kod kojih je razduživanje prema inozemstvu bilo manje izraženo nego prethodne godine. Neto domaća

aktiva sustava zabilježila je umjeren pad, pri čemu su se u njezinoj strukturi najsnažnije povećali plasmani središnjoj državi, dok su plasmani ostalim sektorima (isključujući tečajne promjene i jednokratne učinke¹) ostali gotovo nepromijenjeni. Kod poduzeća je u 2013. godini zabilježena stagnacija kreditiranja, dok se sektor stanovništvo nastavio razduživati. Ostvarene promjene neto domaće i neto inozemne aktive rezultirale su porastom ukupnih likvidnih sredstava (M4) za 2,9%.

3. Međunarodni sektor

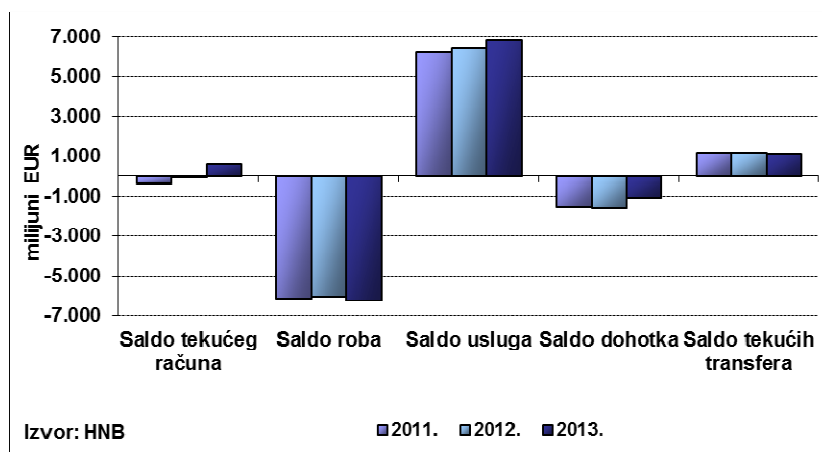
Prema preliminarnim podacima, u 2013. godini ostvaren je pozitivan saldo tekućeg računa platne bilance u iznosu od 1,3% BDP-a čemu su prethodile četiri godine znatne kontrakcije manjka. Na daljnje poboljšanje salda tekućeg računa u 2013. godini najviše je djelovalo smanjenje manjka na računu faktorskih dohodaka, uslijed nižih rashoda od izravnih vlasničkih ulaganja, a ujedno su smanjeni i kamatni troškovi po inozemnim obvezama. Povoljno je na saldo tekućeg računa djelovao i nastavak pozitivnih trendova u međunarodnoj razmjeni usluga, što se prije svega odnosi na rast prihoda od turizma za 4,9% na godišnjoj razini. Za razliku od toga, manjak u robnoj razmjeni s inozemstvom se povećao uslijed izraženijeg pada izvoza od uvoza. Najviše su tome pridonijela nepovoljna kretanja u razmjeni ostalih prijevoznih sredstava (uglavnom brodova), čiji se neto izvoz gotovo prepolovio u odnosu na prethodnu godinu. Pozitivan saldo na računu tekućih transfera se blago smanjio zbog izraženijeg rasta rashoda (najviše po osnovi uplata u EU proračun) nego prihoda, dok su se kapitalni transferi zadržali na razini iz prethodne godine.

Tokove kapitala s inozemstvom u 2013. godini obilježilo je zaduživanje države, koja je izdala dvije obveznice na američkome tržištu, u travnju u vrijednosti od 1,5 milijardi USD i u studenome u vrijednosti od 1,75 milijardi USD. Istovremeno su se kreditne institucije nastavile razduživati, smanjujući svoje dugoročne obveze prema inozemnim vjerovnicima, iako slabijim intenzitetom nego prethodne godine. Uslijed daljnje suzdržanosti inozemnih ulagača, priljevi inozemnih izravnih vlasničkih ulaganja u RH bili su niži nego prethodne godine.

---

¹ Jednokratni učinci u 2012. godini odnose se na preuzimanje kredita brodogradilišta od strane Ministarstva financija i transakciju jedne poslovne banke, koja je, radi smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana, prenijela dio svojih potraživanja na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke. Jednokratni učinci u 2013. godini odnose se na stečaj Centar banke, metodološku promjenu knjiženja naknada te još jedan prijenos nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana jedne poslovne banke na povezano društvo.

Grafikon 3. Tekući račun bilance plaćanja

Ukupni inozemni dug je iznosio 45,6 milijardi eura krajem 2013. godine. Izraženo u postotku BDP-a, inozemni dug je činio 105,3% BDP-a krajem 2013. godine, što je za 2,6 postotnih bodova više u odnosu na 2012. U 2013. godini zabilježeno je povećanje inozemnog duga od 771 milijuna eura ili 1,7%. Pritom je povećanje inozemnog duga zabilježeno kod opće države (za 1,9 milijardu eura) i izravnih ulaganja (za 390 milijuna eura), dok je smanjenje inozemnog duga zabilježeno kod kreditnih institucija (-663 milijuna eura) i ostalih domaćih sektora² (-954 milijuna eura). Promatrajući strukturu inozemnog duga, najveći udio u ukupnom inozemnom dugu RH krajem 2013. godine imali su ostali domaći sektori (41,0%), a slijedi država (23,0%), kreditne institucije (19,1%), te dug nastao temeljem inozemnih izravnih ulaganja (16,7%).

Međunarodne pričuve HNB-a povećale su se u 2013. godini za 14,9% te su na kraju prosinca iznosile 12,9 milijardi EUR. Rast pričuva posljedica je priljeva deviza na račun Ministarstva financija po osnovi zaduženja na inozemnom i domaćem tržištu, neto otkupa deviza od države i ostvarenog dobitka od ulaganja. U suprotnome smjeru djelovale su prodaje deviza bankama u RH i Europskoj komisiji.

Tečaj kune prema euru bio je stabilan u 2013. godini. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru kretao se tijekom godine u rasponu od -1,6% do 1,0% oko prosječnog godišnjeg tečaja koji je iznosio 7,57 EUR/HRK te je bio za 0,7% slabiji nego u 2012. godini. Osnovni instrument monetarne i tečajne politike i u 2013. godini bile su devizne transakcije središnje banke, kojima je ostvarena neto kupnja deviza od 0,3 milijarde EUR, čime je kreirano 2,6 milijardi kuna primarnog novca. U strukturi deviznih transakcija, otkup deviza se odnosio na transakcije sa središnjom državom (devize pristigle temeljem inozemnog zaduživanja), dok se prodaja deviza gotovo u cijelosti odnosila na intervenciju na deviznom tržištu u svrhu zaustavljanja deprecijacijskih pritisaka u travnju 2013. godine.

² Ostali domaći sektori prikazuju dugove ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija (uključujući HBOR), trgovačkih društava, neprofitnih institucija i stanovništva, uključujući obrtnike.